

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 26.01.2012
Sayı: 229

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 26.01.2012

Av. Mahmut TANAL
CHP İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Millet			
Tarih:	13 Şubat 2012		E. No 2/347	
Yen. Üzm.	Bşk. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gn. Sek.
	16		10	Konu
TBMM BAŞKANI				

GENEL GEREKÇE

İnsanlığa karşı işlenen suçlar nosyonu uluslararası hukukta uzunca bir süredir benimsenmiş bulunmaktadır. Gözaltında kayıplarla insanlığa karşı işlenen suçlar arasındaki bağlantı Amerikan Devletleri Örgütü Genel Kurulu'nun 1983 tarih ve 666 (XIII-0/83) sayılı kararında açıkça yer almaktadır. Bu belgede gözaltında kayıplar kendi başına insanlığa karşı işlenen bir suç olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, gözaltında kayıp mahiyetindeki herhangi bir fiil, bu metne göre, insanlığa karşı işlenmiş suç sayılmaktadır. 1994 tarihli *Kişilerin Gözaltında Kaybedilmeleri Inter-Amerikan Sözleşme*, Giriş bölümünün 6. paragrafında "gözaltında kayıpların sistematik biçimde gerçekleşmesinin doğası gereği insanlığa karşı suç teşkil ettiğini" bir kez daha teyit etmektedir. Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun 1996 tarihli *İnsanlık için Barış ve Güvenliğe Karşı İşlenen Suçlar Yasası*'nin 18'inci maddesi insanlığa karşı işlenen suçları şöyle tanımlamaktadır: "İnsanlığa Karşı İşlenen Suç, sistematik biçimde veya geniş ölçekte olmak üzere, herhangi bir Hükümet veya kuruluş veya grup tarafından tahrik edilen veya yönlendirilen aşağıdaki fiillerden herhangi biri anlamına gelir..." Bu tanım maddede sıralanan tüm suçlar için geçerlidir ve bunların arasında gözaltında kayıplar da yer almaktadır. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluşuna temel olan 1998 tarihli Roma Statüsü'nün 7'inci maddesinin 1'inci paragrafı da insanlığa karşı işlenen suç konseptinin genel bir tanımını vermektedir ve bu tanım gözaltında kayıplar dâhil yukarıda değinilen paragrafta sıralanan suçlar için geçerlilik taşımaktadır. Tanım, çeşitli ölçütler içermektedir: "Bu Tüzüğün amaçları açısından 'insanlığa karşı işlenen suçlar' herhangi bir sivil nüfusu hedef almak üzere, yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olarak gerçekleştirilen ve aşağıda belirtilen fiillerden herhangi birini kapsar". *Kişilerin Gözaltında Kayıplara Karşı Korunmaları* ile ilgili 2006 tarihli Uluslararası Sözleşme'nin 5'inci maddesinde şöyle denmektedir: "Gözaltında kayıpların yaygın veya sistematik bir uygulama olarak gerçekleşmesi, ilgili uluslararası hukuk çerçevesindeki tanımıyla insanlığa karşı işlenen bir suç oluşturmaktadır ve dolayısıyla gereği de yürürlükteki uluslararası hukuka göre yapılmalıdır." Uluslararası düzeyde, gözaltında kayıplar veya kayıp kişilerle ilgili olarak gerçeğe ulaşma hakkı çeşitli belgelerde tanınmıştır. Cenevre Sözleşmeleri Protokol I'in 32'inci Maddesi "ailelerin [ortadan kaybolmuş] yakınlarının akıbetini öğrenme hakkını" öngörmektedir. *Kişilerin Gözaltında Kayıplara Karşı Korunmaları* 2006 Uluslararası Sözleşmesi'nin 24'üncü maddesi ise şöyle demektedir:

"Mağdur her kişinin, gözaltında kayıp olayının koşulları ile ilgili gerçekleri, soruşturmanın safhalarını ve sonuçlarını ve kaybolan kişinin akıbetini bilme hakkı vardır. Taraf Devletlerden her biri, bu açıdan gerekli önlemleri alacaktır"

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yaşam hakkını açıkça tanımlamıştır. Bu sözleşmeye göre, herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.

Devletler, "suçla mücadele" mazeretiyle şiddeti, maskeleyemeye, meşru ve kabul edilebilir kılmaya çalışmaktadırlar. Devlet gerçekleştirdiği şiddet fiillerinde zamanaşımının kabul edilmesi, bu fiillerin neden olduğu acı ve ıstırapın, dolayısıyla sindirmenin de kabul edilebilir kılınması anlamına gelmektedir. Yaşam hakkı mutlak olarak devletin koruması altındadır. Koruma sorumluluğu, kişilere karşı öngörülebilir tehditleri önleme yükümlülüğünü de kapsar. Devlet, bireyler arasındaki ilişkilerde, sosyo-politik düzenin sağlanması bakımından suçları ve cezaları affedici, ortadan kaldırıcı düzenlemeler yapar. Şiddet,

gözetiminde kayıp ve işkence zamana ve mekânâ göre değişebilir bir kavram değildir. Bireyin devletin kontrolüne girdiği andan itibaren bedensel ve ruhsal bütünlüğünün korunması devletin yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, yaşam hakkı ihlallerini ve işkence fiilinin önlenmesini, aksi halde faillerin saptanması, yargılanması, cezalandırılması ve cezanın da yerine getirilmesini içermektedir.

Devletin bu yükümlülüklerden herhangi birini yerine getirmemesi sonucunu doğuran zamanaşımı ise devletin birey üzerinde uyguladığı şiddetin onaylanması ve meşrulaştırılması anlamına gelir.

Türk Ceza Kanunu'nun 77. Maddesinde “ İnsanlığa karşı suçlarda” zamanaşımı kuralının işlemeyeceği kabul edilmiştir. Bununla birlikte, yani insanlığa karşı suç tanımı dışında kalan fakat devletin teşviki veya rızası veya göz yumması sonucu gerçekleşen yargısız infazlar ve kayıp vakalar ile diğer işkence suçları zamanaşımına tabi olmaya devam etmektedir.

Birleşmiş Milletlerin “Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına dair uluslar arası Sözleşmesi uyarınca “zorla kaybedilme” terimi, kişilerin, Devlet adına görev yapan veya Devletin yetkilendirmesi, desteği ve bilgisiyle hareket eden kişiler veya gruplar tarafından tutuklanması, gözetimine alınması, kaçırılması veya başka herhangi bir biçimde özgürlüklerinden yoksun bırakılması; ardından söz konusu kişilerin kendi fiillerini reddetmeleri veya kaybolan kişinin nerede ve ne durumda olduğunu gizlemeleri ve sonuçta kayıp kişinin hukukun koruması dışında kalması durumunu anlatmak amacıyla kullanılır. Birleşmiş Milletlerin “Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korunmasına dair uluslar arası Sözleşme”nin 5'inci maddesi uyarınca zorla kaybetme eylemlerinin yaygın ve sistematik bir biçimde gerçekleşmesi, uluslar arası hukukta da tanımlandığı gibi, insanlığa karşı işlenmiş suç anlamını taşır ve bu mahiyetiyle bu fiil yürürlükteki uluslar arası hukukun yaptırımlarına tabidir.

Tüm bu gerekçeler karşısında Türk Ceza Kanunda faali meçhul suç, cinayet ve kayıplara ilişkin zamanaşımı süreçlerinin uygulanmamasına ilişkin değişiklikler öngörülmüştür.

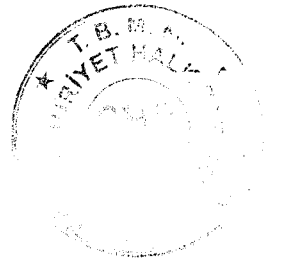

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Türk Ceza Kanununun 66'ıncı maddesinin 7'inci fıkrasından sonra gelmek üzere Faili meçhul suçlara, cinayetlere ve kayıplara ilişkin kamu davalarında zamanaşımı süreci uygulanmaz hükmü eklenerek bir kısım faili meçhul olay ve cinayetlerin aydınlatılamadığı, suç faillerinin yakalanamadığı, öldürülenlerin kimliklerinin sağlıklı bir şekilde tespit edilmeden defnedildiği, bu olaylara ilişkin soruşturmaların yürütülmesinde kimi zaman gerekli özenin gösterilmediği, bu surette suç fail ya da faillerinin tespit edilemeden suçun zaman aşımına uğramasına sebebiyet verildiği gibi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine açılan bazı davalarda da soruşturmaların etkili ve yeterli yapılamamasından dolayı ülkemizin tazminat ödemesine mahkûm edilebildiği için faili meçhul suç, cinayetlere ve kayıplara ilişkin davalarda zamanaşımı sürecinin kaldırılması amaçlanmıştır. Faili meçhul davaların zaman aşımına uğratılması kişilik hakkı, yaşam hakkı, güvenlik ve özgürlük hakkı, adil yargılama hakkı ihlalidir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- Türk Ceza Kanununun 66'inci maddesine 7'inci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“8) Faili meçhul suçlara, cinayetlere ve kayıplara ilişkin kamu davalarında zamanaşımı süreci uygulanmaz.”

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

